

Löydetty
Paratiisi

Kotireformi

A. F. Tanner

LEIPÄ- JA ROTIRYSYMYRSIÄ II

Löydetty Paratiisi

Asuntoreformi

—
Riioittanut

A. F. Tanner

Filosofian maisteri ja Lääketieteen tohtori

Tampereella 1913
Tampereen Työväen Kirjapaino

Ihanne-elämä.

Elämänsä suorittavat ihmiset niin varsin monella tavalla, kuten jokapäiväinen kokemus näyttää. Tuloksesta sitten yksi osa heistä ihan vakavissaan uskoo, että elämänsä tuli semmoinen, kuin tuli, *auttamattomista syistä*, että *he itse* olivat siis vain jonkillaan pelkkä näyttämö, jolla välttämättömät tekijät suorittivat kaikki roolit, jopa että koko heidän elämänsä aivan pilkulleen olisi ollut jo edeltäpäin auttamattomasti määrättyäkin. Ja kieltäminen ei kyllä käykään, että useimman ihmisen elämässä ei heillä itsellään, s. o. itsenäisesti suunnittelevalta ja harkitsevalta minällään olisi tosiaankin vähäisin osa näyteltävänä: tahto on sokeasti, ehkä pienillä silloin tällöin juolahtaneilla vastaanmukisemisilla, kokonaan alistunut vierasten käskijäin käytettäväksi, monesti itse sitä vielä edes huomaamattakaan. On todellakin hämmästyttävää, kun sitä oikein katselee, miten *muut*, voimat ja ihmiset, suorittavat meille elämää valmiiksi, joten ei siis oikeastaan ole mikään kumma, kun ihmiset uskovatkin olevansa jo kokonaan tulos näistä tekijöistä. Että valistuneemmassakin osassa ihmisiä ovat tämmöiset uskot niin yleisiä, on mielestäni kuitenkin todistus siitä, että velttoutta on paljon vallalla.

Toiselta puolen on taas jo niin kaukaisesta muinaisuudesta, kuin tietomme vain ulottuu, löytynyt niitäkin, jotka selvemmin tai hämärämmin ovat tajunneet, ettei suinkaan ole se yhdentekevää, miten eli, kuin oli. Jälkeenjääneistä kirjoituksista näkee, että paljon ovat ihmiset vielä ponnistelleetkin esim. selvittääkseen parasta elämis- ja toimimistapaa, sekä päämääriä punninneet, mihin kannattaisi elämässään pyrkiä. Eikä tämä ponnistelu ole rajoittunut yksin tietopuoliseen työhön: heidän elämänsä tunteminen opettaa, että varsin vakavasti ovat he ottaneet työssä ja teossakin toteuttaakseen oppinsa elämästä. Eikä niinkään mitätön vakuutus siitä, että elämämme itsestämmekin riippuu, ole siinäkään, että itsekukin ainakin vähin tuntee ja tunnustaakin olevansa vastuunalainen teoistaan, että meillä on ikäänkuin sisällinen vaatimus toisia tekoja tekemään, toisia karttamaan. Ja korkeammalla asteella ollessa ei ihminen enään saa ennen rauhaa, ennenkuin huolellisesti on muodostanut itselleen kelpaavat ohjeet elämän ojennusnuorakseen ja tunnollisesti näitä ohjeita sitten noudattaa, samalla kuin varovaisena aina vain tutkistelee siinä sivulla, ovatkohan pyrkimysperänsä kylliksi vain arvokkaita, antaaakseen elämälle, tälle ehkä ainoalle, sisältöä, jota ei tarvitsisi väheksyä.

Kehittyneessä ihmisessä, s. o. ihmisessä eräällä asteella, herää siten enemmän tai vähemmän syvä tarve luoda itselleen ihannekuva, jonka kaltaiseksi elämä olisi sitten saatava. Voipa vielä väittää, että siinä määrässä kuin tuo ihannekuva ihmisille kirkastuu, voi vasta heidän elämänsäkin kohota korkeammalle. *Ihanne-elämän*

selvittely ei siis täten olekaan mitään joutilaan kuvittelua, vaan asia, jota ilman korkeampi ihmiselämä on vallan mahdotonta. Ja vieläkin enempi: minä väitän, että jokaista elämään syvemmin sattuvaa muutosta harkitessa, tulee kuvan ihanne-elämästä aina väikkyä selvänä silmien edessä, mieli muutoksen olla parempaan päin. Elämä näet on kokonaisuus, joka hallitsee osansa, s. o. mitä jossakin elämän erikoisalan suorittamisessa on varteen otettavaa, riippuu suuresti siitä, mihin elämä kokonaisuudessaan tähtää. Niinpä esim. henkilö, joka käsittää elämän arvon olevan rikkauksien kokoomisessa, puuttuu vain tehtäviin, joista hänellä on toivoa saada taloudellista hyötyä, hyljäten arvottomana kaiken muun. Tästä jo näkee, miten totta on, että yleinen elämänsuosumus määrää erikoiset toimintamme. Sieltäpäin pitäisikin mielestäni tulla perusohjeet oppaiksi itsekullekin elämänsä taipaleella. Siksi näytti minusta tarpeelliselta alkaa tämänkin muutosesitykseni tältä lähtökannalta. Se ihminen näet, jonka elämä täyttää totta tavoittaa ihanne-elämää, pyrkii elämänsuorituspaikassaan ihanteelliseen. On syytä uskoakseni, että vain nämä korkeammalla tasolla seisovat vaivautuvat tätä kirjaa läpilukemaan.

Kaiken sen yksityiskohtainen ja laveampi selvittely, mitä ihanne-elämään tulisi sisältyä, täytyy minun kuitenkin nyt jättää johonkin toiseen teokseen. Tämän kirjan tarkoitukselle sanotun lisäksi riittää vain painostaa, että kaksi perusasiaa kuuluu ihanne-elämään. Elämän tulee olla 1) *sisällöltään arvokas*: täynnä seurauksiltaan merkityksellistä toimintaa, ja 2) *korkeista tyydytyksistä*

onnellisena säteilevä. Semmoista elämäähän maksaa jo vaivan elää! Se ei ole enään tyhjämpäiväistä eikä ikävän kuivaa liioin. Ja hauskaa on tietää, että tämä tällöinen elämä on itsekullekin mahdollista ponnistustensa kautta enemmän tai vähemmän saavuttaa.

Kultainen koti.

Kun se muutos, johon tässä kirjasessa osoitetaan, tulisi tuntuvasti kajoomaan kotielämään, niin on syytä tässä ensin tarkastella pääpiirteitä kodista yleensä.

Koti ei kyllä ole jokin osa elämää eikä edes joku elämän suoritustapakaan, että sillä semmoisena olisi meille merkitystä. Kotihan on vain eräs *elämän suorituspaikka*. Ja kuitenkin ei se ole pelkkä mittausopillinen osa avaruutta, vaan paljon, paljon enemmän sisältyy siihen. Tyhjää paikkaa tuskin näet voi edes ajatellakaan kodin nimellä. Kodin muodostaa siis paikka elollisine ja elottomine esineineen, jotka eivät saa olla vieraita, s. o. mitä läheisin suhde, kosketus ja yhteys vallitsee minun ja näiden välillä. Juuri tämä tämmöinen yhteys esineiden kanssa ennen kaikkea tekee kodin oleellisimman osan. Näin ollen voisimme paraiten määritellä kodin pysyväisemmäksi elämän suorituspiiriksi.

Elämää voi suorittaa muuallakin: maailmalla, joka siis muodostaa toisen elämänsuorituspiirin. Maailmalla ollessani tulen ja menen, enkä jouda tai välitä kiintyä enemmän yhteen kuin toiseenkaan. Tässä irtonaisuudessa ja vieraana pysymisessä tämän elämän tunnusmerkki.

Kun yleensä meissä ihmisissä ikäänkuin itsestään syntyy tottumusta ja herää kiintymystä siihen, minkä

kanssa kauvemmin joudumme tekemisiin, niin näemme, että *pitempiaikainen oleskelu* jossakin pyrkii vähitellen väkistenkin muuttamaan tätä paikkaa kodiksemme. Niinpä kauvemman aikaa ollut kortteeri alkaa tuntua kodilta. Siksipä sanotaankin, että „sitä koirakin kodiksenä katsoo, kussa kolme yötä on“. Oleskeluaika on siis yksi *kodintekijä*.

Tarvittavan läheisen yhteyden synnyttää, paitsi mainittua kauvemman aikaa kestäväää yhdessäoloa ja kosketusta, vielä ja sitäkin suuremmassa määrässä se seikka, että ja jos esineet — henkilöt ja kappaleet — ovat minusta mieluisia. Kiintymys niihin käy näet silloin tietenkin paljon nopeammin. Siksipä onkin asianlaita se, että missä henkilöt ja esineet ovat käyneet rakkaiksi, siellä aina tuntee olevansa kuin kotonaan.

Tämä puoli luonnollisissa oloissa onkin vaikuttavin voima kodin muodostamisessa. Rakkaat henkilöt: puoliso, lapset, äiti, isä, veljet ja sisaret, isoäiti ja isoisä, sedät ja tädit ja ehkenpä muitakin sukulaisia tai perheeseen kuuluvia tekevät paikkaa kodiksi ihan jo luonnostaan. Yksinäisen ihmisen koti on miltei vain puoliksi koti. Tätä tajuten puhutaankin „kodinperustamisesta“, kun kaksi ihmistä liittyvät aviolliseen yhteiselämään toisensa kanssa. *Mieltymys oleskelupaikan esineihin* siis kodin toinen tekijä.

Määrittelimme kodin pysyväisemmäksi elämänsuorituspaikaksi. Kodin tekee siis kodiksi sekin, että siinä *suoritetaan elämää*, s. o. toimitellaan kaikkia niitä töitä ja tekoja, joista elämä on kokoonpantu. Ja todellakin milloin siirrämme työskentelymme pois kotoa muuante,

viemme silloin aina osan kodistammekin sinne: hajoitamme kotielämäämme. Niin tärkeä sija *työskentelypaikallakin* on kodintekijäin joukossa.

Ihme että tätäkään niin vähän älytään. Kaupungeissa on näet miesten työskentely jo jotenkin tyystin muutettu muuane: tehtaisiin, työmaille, toreille, työhuoneihin, kauppoihin, virastoihin j. n. e. Onpa erään uudistussuunnan nimenomaisena ihanteenakin työskentelyn kodista poistaminen. Ja nainenkin pyrkii „edistymään“ samalla tiellä, mikäli lapset vain eivät häntä pitele, työntäpä nekin syrjään monesti edestään.

Tämän kaiken saa aikaan ihmisten nykyinen kykenemättömyys itse tuottamaan, mitä elääkseen tarvitsevat; kauppapuodeista eläminen pakoittaa neuvottelemaan rahaa, jota saa vain vierailta työmailta.

Vieraantuminen kodista ja sen lämpöisestä piiristä onkin tästä yhä enemmän ja enemmän lisääntymässä arvaamattomaksi onnettomuudeksemme. Koti on luonnollisin työskentelypaikkamme jo silläkin perusteella, että vaimoni, mieheni ja lapseni ovat minun luonnollisimmat työtoverini. Oikea vaimo ja oikea mies ovat aina toisilleen elämäntoverit, ja silloin tietysti työtoveritkin, toimintahan muodostaa toki oikean elämän. Missä näin ei ole laita, ovat asiat vinossa.

Kodin neljäntenä tärkeänä tekijänä ovat *muistot*. Ihmisen elämä ei tietystikään ole yhden ainoan minuutin ilmaus, vaikka kuluva hetki pakkautuukin usein näyttämään elämän tärkeimmältä. Sehän on virta, joka muodostuu jokaisen sekunnin perättäisestä jaksosta. Tällöin kuuluvat jo elettyjen hetkien sisällöt yhtälailla

elämäni, kuin kulloinkin käsillä oleva silmänräpäys, jonka sisältöä parhaillaan teen. Kun näin ohiehtineenkin ajan tapahtumat ja toiminnot omikseni omistan, panen luonnollisesti niillekin arvoa, vaikka ollutta en voikaan enään toiseksi muuttaa.

Nyt niihin paikkoihin ja esineihin, joissa ja joiden kanssa olen elämäni suorittanut, olen aina jättänyt jotain itsestäni. Ainakin ovat ne kuin läsnäolleet todistajia, että ovat nähneet minun vaiheitani. Ja on näillä oma kykynsä haastella meille omaa elämäntarinaamme niinkuin niidenkin, joiden parissa elämämme sujui. Mielleyhtymäläin mukaisesti herättää näiden paikkojen ja esineiden näkeminen meissä pitkänkin sarjan kerran olleita kuvia, loihtien siten menneisyyttä haudastaan kuin taas elävänä näkyviin. Täten saamme katsahtaa taaksepäin entiseen itseemme, joka tietenkin on osa kokonaista minua, ja semmoisena yhtä tärkeää kuin joku kappale kokonaista ruumistanikin.

Kelle elämänsä on kallis, sille silloin on kallis menneisyytensäkin. Ne esineet, jotka voivat tästä kertoella, tulevat minulle siis rakkaiksi aina sitä mukaa, kuinka paljon, kuinka tärkeitä ja kuinka mieluista ne tietävät elämästäni jutella. Samoin on eräillä esineillä vielä tiedossaan enemmän tai vähemmän minulle tärkeiden tai rakkaiden henkilöjen elämää, josta siis voivat puhella mykkää kieltään. Tämmöisiä esineitä kutsumme *muistoiksi*, ja pitää näitä arvossa syvempi ja valistuneempi ihminen yksilönä niinkuin kansanakin.

Koti — paikka ja siinä sisältyvät kappaleet — on luonnollisesti suurin muistokokoelma jo semmoisenaan-

kin jokaiselle ihmiselle tavallisesti. Paraassa lajissaan se tietää kertoa minulle sukuni vaiheita ja uurastuksia, iloja ja riemuja kuin myöskin koettelemuksia ja kärsimyksiä, ryppyisestä ja aina hyvästä isoäidistä ja isoisästä, syntymästäni, taaton tuuditteluista, isän polvesta istuimena ja äidin lauleluista, leikeistäni ja ensimmäisistä lukuharjoituksista, pikkusiskoista ja veikoista, mitä sitten poikana ja tyttönä haaveilin ja tunsin, kuinka kuoli äiti, isä, miten itse jouduin isänä, äitinä jatkamaan kodin-pitoa, huolista lasteni hyväksi, erilaisista harrastuksistani, ja kuinka itsekin viimein vanhenin, harmaannuin ja kävin kurttuiseksi, sekä miten selveni mulle kaikessa tässä vaihtelussa se ikuisesti pysyvä ja todellisesti arvokas, tuloksena esi-isieni, toisten ihmisten ja omista kelloisista ponnistuksista. Niin, kaikki nämä ja monet muut muistot muodostavat osaltaan ison palan kotia, erottavat sen pyhäksi verrattomaksi paikaksi muusta maailmasta.

Sitten on vielä yksi eikä suinkaan vähäisin kodin tekijöistä mainittava. Se on *omistus*: kodin jäsenten yksinomainen käyttö- ja määräämisvalta piirissään. Niin paljon väärää ja nurjaa kuin omistusoikeuteen monesti maailmassa liittyneekin, on se kuitenkin niissä asioissa, jotka muodostavat ihmisen yksityisen elämän piirin, ensimmäinen onnen ehto. Vallan mahdotonta on näet elämän saada arvokasta sisältöä, jollei itsekukin sitä itse niille *omalla työllään* anna. Mutta silloin täytyy hänen saada myöskin itse ei ainoastaan harkita ja aivoissaan järjestellä, vaan kenenkään estämättä vielä oman miensä jälkeen asiat asetellakin, s. o. „käyttää ja määrätä“,

toisin sanoen omistaa. Itsenäinen elämä ja muiden sekaantumiselta rauhoitettu esineiden käyttö- ja määräämisvalta kuuluvat näin ollen aina ja ijankaikkisesti yhteen. Vieras pysyköön siksi puuttumatta kotipiirin sisällä suoritettavaan elämään, muuten kuin kutsuttuna auttajana.

Vaistomaisesti on tajuttukin tätä omistusoikeuden välttämättömyyttä kodissa jo ammoisista ajoista. „Kotirauha“, olla häiritsemättä kenenkään kotielämää, on ollut yksi ihmiskunnan vanhimpia vaatimuksia. Anglosaksiset kansat sekä Euroopassa että muissakin maanosissa, varsinkin Amerikassa, ovat tässä kodin omistusoikeuden pyhityksessä etäämmälle ehtineet: vieras ei astu jalkaansaakaan kodin kynnyksen yli, vaan toimittaa asiainsakin oven ulkopuolella, eikä ulosottomies Pohjois-Amerikan Yhdysvalloissa pysty koskemaan kotiin, ei edes asuntoonkaan, olkoon se kuinka upea tahansa. Amerikalainen on näet sitä mieltä, että koti on ihmiselle yhtä välttämätön, kuin henkilöllinen vapauskin. Oman kodin hankkiminen onkin siksi hänen ensimmäisiä huoliaan ja tuottaa arvaamatonta tarmoa ja vakavuutta elämään, josta kaikesta tämä kansaryhmä onkin kuuluisa.

Voi miten paljon olemme tässäkin suhteessa vielä me jäljellä! Eihän meillä edes varakkaammatkaan, kaupungeissa ainakaan, välitä omistaa kotia. Irtolaisten, kotia omistamattomain, luku lienee tuskin missään muualla näin suuri. Meidän oikeustajuntamme sallii myöskin pakkohuutokaupalla riistettäväksi vaikka kuinka huonon hökkelin, olkoon sitten perhe kuinka suuri ja avuton tahansa!

Ja kun emme omista kotia, ei meillä ole silloin siinä sananvaltaakaan: vieras laittelee sen semmoiseksi, kuin hänen pyyteilleen on sopivinta. Yksilöllisyytemme leima häviää kodista näin ollen. Tarkattakoon vain kaupunkitalojen, noiden „vuokrakasarmien“, kuten sattuvasti joskus toki jo sanotaan, yksitoikkoisuutta ja kaavamaisuutta. Huolimatta rakennustaiteen korkeasta kehityksestä, puuttuu rakennuksistamme taiteellisessa suhteessa ensimmäinen asia: muodon rikkaus ja vaihtelevaisuus. Muuten pitäisi tässäkin asiassa kunkin itse luoda sisäistä elämää vastaava kuorensakin: olla itse arkkitehtinsä ja mestarinsa, jopa tekijänsäkin. Voi miksikä me jätämme elämämme yhden niinkuin toisenkin puolen kaikki aina vain muiden elettäväksi, ja puristamme itsemme jonkun pienen-pienen osasen ainaiseksi kertaajaksi! Meidän päähämme on esim. nuppineulatehtaan työntekijänä saatu mahtumaan, että siinä on kylliksi meidän elämämme osalta, kun valmistamme sen yhden yhdeksännentoista osan nuppineulaa, joka tehtaassa työnjaon kautta on joutunut osaksemme! Niin, semmoisiahan yhden yhdeksännentoista osan nuppineulan tekijöitä, elämän moninaisuuden verrattuina, olemme kyllä kaikki. Mitään tehtävää ei kuitenkaan pitäisi työntää toisten niskoille, minkä vain itse suinkin voisimme jotenkin oppia suorittamaan. Siksi kodinkin piirissä kaikki kodin jäsenten määrätävissä.

Tässä toimitetusta katselusta näemme siis, että kodilla on viisi tärkeää tekijää: pitempiaikainen paikassa oleskelu, esineiden ja henkilöjen miellyttävyys, työskentelypaikkana oleminen, muistot ja omistus.

Minkälaisen tulisi olla kultaisen kodin? Sen pitäisi sijaita kauniilla paikalla; siihen pitäisi kuulua tarpeeksi alaa, vaan ei niin paljon, että jokin osa jää jokapäiväisestä kosketuksesta syrjään; yhteys muun vaikuttavamman maailman kanssa tulisi olla mahdollisimman helppo ainakin siksi, kunnes parannettu ilmapurjehdus tekee yhteyden kaikkien paikkojen kanssa vähäiseksi asiaksi; sukumuistot pitäisi liittyä paikkaan niin kauvaksi kuin mahdollista; sen pitäisi olla minun ja läheisten säännöllinen työskentelypaikka; sen olisi oltava minun oma kotini, s. o. täysi ja riistämätön omistus siihen suvun jäsenillä, niin ettei tätä mitenkään voisi kellekään vieralle siirtää niin kauvan kuin suku ei ole kokonaan sammunut; kodinjäsenten kesken pitäisi olla vallitsemassa ihailuun ja sukurakkauteen perustuva mieltymys; kotia muodostavien esineiden tulisi olla mahdollisimman miellyttäviä, jota vielä lisäksi sekin, että ne olisivat kodin jäsenten omaa tekoa; kotielämän tulisi olla yhtämittaista ylös ihanteita kohden pyrkimystä.

Mikä suunnaton merkitys olisi näin kultaisella kodilla elämälle! Päivän paisteeseen tulisi silloin lapsi kohta synnyttyään. Hyvät voimat ja rakkaat kädet olisivat hänen askeleitaan jo alun pitäin ohjaamassa. Suvun vahva henki tukisi häntä heikkoina hetkinä. Mahdotonta olisi tässä piirissä, rakkaiden läheisten keskellä ja aivan kuin joka esineestä tarkastaessa, tehdä jotakin alhaista. Tämmöisen kodin lämpö sulattaisi mielen myrrokset, olisi palsamia sattuneille elämän haavoille, siinä saisi uutta uskallusta lannistunutkin mieli, harmit ja

huolet vaihtuisivat hymyilevään työhön. Sanalla sanoen, elämä saisi sisältöä ja ilosta sykkisi sydän.

Oi miksi maailmassa tehdään niin tuiki vähän kotien kultaistuttamiseksi! Eikö olisi kyllin syytä touhuta? Katsokaapa osatoverienne elämää! Ensiksikin niin kovin paljon kulkevaa kansaa: kotia ei minkään moista. Sitten ne toisten tupain nurkissa viereksijät, joita eräillä paikoin maatumme on niin viljalti. Ja kaupunkilaisyöväestö: koti tehtaassa, kapakassa, kadulla, työväentalojen juttutuvassa tai komiteoissa, ala-arvoisissa huveissa ja yö, mikäli sitä tähteelle jää, retkottaa niin sanotussa kortteerissa. Mitään todellista kodin tunnetta ei voi liioin synnyttää kaupunkielämän vuokraolot, joissa paikkoja muutellaan vähän väliä eikä suku koskaan ole huoneustoa kauvemmin käyttänyt, että minkäänlaisia sukumuistoja koskaan voisi tulla kysymyksenäkään. Peräti harva kaupunkilainen mies saa päivät olla kodissaan, työpaikka kun on siellä tehtaassa, konttorissa, kaupassa, virastossa j. n. e. Useimpain kaupunkilaislasten päiväkotit on katu tai niin sanottu koulu. Kaupunkilaiselle on koti vain ikävä yökortteeri, harrastuksensa ja huvinsa löytää hän siksi sen ulkopuolella, joka onkin täynnä keinottelutarkoituksessa syntyneitä pyydystyslaitoksia, joita kaupunkilainen hyvällä syyllä voi kehua kodikseen. Ja varakkaammatkin kansanluokat ovat tässä suhteessa jotenkin yhtä vähän kadehdittavia. Heillä saattaa olla huoneet kyllä täynnä kampsua ja komeutta, mutta ne ovat rahalla saatua, tuntemattomien, useimpaan työllä rääkättyjen käsien tuotteita, joiden herättämät mielikuvat eivät saata olla kellekään vähänkään tun-

nolliselle ihmiselle mieluisia, vielä vähemmän rakkaita muistoja kantavia, eihän mikään rakas käsi ole niiden valmistamisessa pienimmälläkään liikkeellä edes mukana ollut. Siksipä esineitä heitellään pois yhtä välinpitämättöminä kuin niitä rääsyjä, joihin muotimesarit Pariisissa näkevät kulloinkin hyväksi puetuttaa ihmiset. Niin peräti harvan koti ansaitsee kodin nimeäkään.

Lopuksi joku sana kotielämän suhteesta ulkona maailmalle eletävään. Vaikka olen ehdottomasti sitä mieltä, että koti on katsottava ihmis-elämän pääasiallisimmaksi suorituspaikaksi, niin enhän sillä silti kuitenkaan tarkoita kokonaan sulkeutumista kotiseinien sisälle tai täydellistä silmien ummistamista muulle maailmalle. Kunkin ihmisen tulee kaikin mokomin tuntea toistenkin kotielämää, vastaanottaa vaikutelmia muiltakin ja vaikuttaa takaisin. Vilkas kosketus, yhteys ja vuorovaikutus on siis kylläkin peräti tarpeellista ihmisten kesken; mutta sen seikan ei suinkaan pidä kumota ja estää kotia olemasta ensimmäinen paikka maailmassa, paikka, missä juuret aina on kiinni oltava, kussa sitten kuljetaneekin.

Asuntomme alku ja kehitys.

Niiden elottomain esineiden joukossa, jotka muodostavat kotia, on yhdellä merkitsevämpi sija yli muiden. Tämän näin painavan paikan kodin tekijänä ottanut on *asunto*. Niin tärkeä kodille on tämä kappale, että useinkin asunto ja koti voivat käydä yhtä ja samaa merkitsevänä. Ja todellakin on asunnolla niin pohjaa ja perustusta laskeva osa kodissa, että koti ilman asuntoa on vallan mahdoton käsite. Kun tämän kirjasen varsinainen tarkoitus on esittää eräs jotenkin mullistava muutos asuntoon, niin on syytä tässä ensin tutkia lyhyesti muutamia perusasioita yleensä asunnosta.

Asunto on oleskelua varten avaruudesta tehty rajoitus. Avaruutta asunnoksi leikkaavina rajoina on tässä niitä pintamaisia muodostuksia, joita tunnetaan *katon, seinäin ja lattian* nimellä. Korkeimmissa muodoissaan on asunto *väliseinillä* ja *välikatoilla* eroteltu erinimisiin osiin ja osastoihin: sali, ruokasali, lastenkamari, makuukamari, herranhuone, rouvanhuone, vierashuone, kirjasto, keittiö, palvelijanhuone, tarjoiluhuone, kylpyhuone, etehisiä y. m.

Asunnon tarve aiheutuu ihmiselle alkujaan *suojan* tarpeesta sadetta, tuulta, kylmyyttä ja hellittävää aurinkoa vastaan. Niinpä suoja sana useinkin kansan-

kielessä merkitsee vieläkin asuntosuojaa. Ensin etsi alku-ihminen tätä suojaa luolista ja luonnonomaisista maa-kuopista. Aikaiseen alkoi hän kuitenkin keinotekoisestikin hankkia itselleen tätä suojaa. Ensimmäinen ilmaus tästä oli viistokatos, niin sanottu *tuulensuoja*, pääasiallisesti sateelta ja tuulelta suojelemaan. Tästä alkuasunnosta kehittyi sitten huippukattoinen *kota*, josta koti nimikin johtuu, ja jossa alkuasteella tukipuut yläpäineen nojasivat toisiinsa, ja harjakattoinen *maja*, missä on kaksi kattovierrettä. Huippukattoisesta kodasta syntyy sittemmin alkuperäinen talviasunto, *maakota*, siten että tukipuita vastaan tiheään asetellaan kehäpuita, mitkä katetaan sammaleella, heinillä, turpeilla, mullalla, sekä lämpimyyden saamiseksi varustetaan matalalla kuopalla, joka sitten eräillä kansoilla syventymistään syventyy, muodostuen näin maa-asunnoksi.

Harjakattoinen maja muuttuu hirsirakennukseksi, salvoksen kautta nousemistaan nousten maanpäälliseksi *pirtiksi* ja vihdoin *tuvaksi*. Pirtin oven edustalle asetellaan vinosti oviseinää vasten puita *pisteporstuaksi*, mikä sittemmin rakennetaan sekin salvamalla ja kehityy ensimmäiseksi asunnon osastoksi, *etuhuoneeksi*. Asunto kasvaa sitten sekä pituudelleen että leveydelleen ja korkeudelleen ja vähitellen väliseinillä jaotellaan aina luetetuiksi osastoiksi.

Kodassa ja majassa on avonainen *tulensija* liesikivineen. Savu nousee kodassa katon keskellä olevan aukon kautta ulos, ja savupirtissä ja -tuvassa reppänän eli lakeisen kautta, mikä sijaitsee milloin katossa milloin seinässä. Liesikivistä muodostuu yhdeltä puolen

kiuas ja toiselta puolen *takka*, joista sittemmin kehittyä ajan kanssa meidän nykyiset tulisijamme.

Permantona on aluksi pelkkä tanner, vaan sitten erityinen silta, *lattia*, jonka alle muodostuu *karsina* ja vihdoin *kellari*.

Ikkunat, jotka syntyvät reppänästä, ovat ensin milloin seiniin milloin kattoon tehtyjä pieniä aukkoja, jotka suljetaan joko jäällä, rakolla, kalannahkalla tai siirrettävällä luukulla. Aukkoja suurentamalla ja lisäämällä sekä varustamalla ne erityisillä kehyksillä ynnä niihin kiinnitetyillä lasilla tulee tästä alkuperäisestä reppänäikkunasta nykyaikainen lasiakkuna ruutuineen.

Katto, joka kuten huomasimme, oli ensimmäinen osa asuntoa, oli ensin yksitaitteinen viistokatos, leväten toisella reunallaan maassa. Hirsirakennuksissa syntyi kaksivierteinen katto siten, että päädyt tehtiin sivuseiniä korkeammiksi niin sanotuiksi otsikoiksi, joille laskettiin katonalaset. Näille pantiin sitten ruoteet ja niiden päälle tuohet tuulipuineen sekä talviasuntoa varten katettiin maalla. Kun tämän peitteeksi pantiin sitten vielä laudat, niin syntyi siten itsenäinen *vesikatto* ja maalla peitetty aluksi taitteinen *välrikatto* eli laki. Sen jälkeen tehtiin välirikatto tasaiseksi ja kun vesikatto yhä edelleen pysyi kaksivierteisenä, muodostui sen ja laen väliin *ullakko* eli vinni.

Ensimmäiset *rakennusaineet* olivat puut, jotka vielä tänäkin päivänä ainakin metsäseuduilla pitävät ensimmäisen paikkansa rakennusaineena. Aroseuduilla, missä puuvarat olivat tietysti niukemmat, tehtiin jo ikivanhoina aikoina asunnon seinät vain seipäistä, joitten vä-

liin nidottiin oksia, mitkä sitten puolelta ja toiselta silattiin savella. Tämä työtapa johti luonnonkuivan *tiilen* valmistamiseen rakennusaineeksi. *Tiilenpolttaminen* keksittiin seudulla, jossa ilman kosteuden takia luonnonkuiva tiili ei kestänyt. Aikaiseen näyttään myöskin aleltun käyttää *kiveä* rakennusaineeksi, missä vain irtonaisia kivilohkareita oli kosolti ja sitten kuin myöhemmin kokonaisuudesta vuoriperästäkin pystyttiin kappaleita lohkokomaan ja niille määrätty muoto antamaan. Kun kivirakennukset vaativat suurempia voimia, niin saattoivat vain maan mahtavat, joilla oli kylliksi väkeä käskettävänä, laitattaa kivisiä asuntoja, *linnoja*, itselleen. Meidän päivinämme *sementtilaasti*, betonki, astuu tärkeäksi rakennusaineeksi. Suurten kaupunkien liikepalatseissa laajenivat ikkunat, tarjolla olevain kauppatavarain ohikulkeville näkymiseksi, alakerrassa koko seinien suuruisiksi, joten näissä *lasi* ja *rauta* on huomattava seinäaine. Kuten tuonnempana näkee, osoitamme me, että lasi onkin oivallisin aine muodostamaan kaikki ne rajoituspinnat, jotka asuntoomme kuuluvat.

Siinä lyhyesti asuntomme historia, ja sen eri osastojen ja osain: katon, seinän, permannon, tulisijan ja ikkunain, sekä rakennusaineiden kehitysvaiheet. Monien pitkien vuosituhansien kuluessa on vähä erällään päästynä jo näinkin mukaviin oloihin. Mutta kehitys ei vielääkään ole päässyt päähän asti: edelleen on jatkettava. Mihin suuntaan nyt, tahdomme kohta näyttää.

Asunnon tehtävät.

Edellisen luvun alkuosassa jo mainitsimme, kuinka ihminen tuli laatimaan ensimmäiset asuntonsa itselleen suojaksi sadetta, tuulta, kylmää ja päivänhellettä vastaan. Pelkästään tämmöisen suojan suominen oli siis alkujaan *asunnon tehtävä*.

Kun ilmastolliset suhteet olivat niin peräti erilaiset ihmisten asumilla maapallomme eri paikoilla, niin muodostui tietysti tämä *suojaamistehtävä* näissä varsin erilaiseksi. *Sade*, jonka aikaansaama kastelu, varsinkin senjälkeen kuin ihminen oli luonut karvapeitteensä, tuntui hänestä niin ilkeältä, jopa tuulisen sään kanssa yhdessä ahdisteli hänen lämpönsä säilytystarvettakin, vaati näin ollen ryhtymään ihmistä kyllä aivan ensi töikseen sateensuojaa puuhaamaan. Sadetta vastaan turvaa tarvitsi ihminen kuitenkin vain silloin ja siellä, missä sadetta oli. Nyt löytyy kuitenkin seutuja ja aikoja, jolloin sadetta ei kuulu ei näy tippaakaan. Niinpä Niilin laaksossa Egyptissä ei sada juuri milloinkaan. Monin paikoin Kreikassa ja Italiassakin oli sade samoin jokseenkin harvinainen vieras. Sateelta itsensä suojaaminen ei siten ollut siellä suurestikaan tositarpeen vaatima. Asuntojen katto muodostui luonnollisesti näissä oloissa vallan toisellaiseksi, kuin sadeseuduilla.

Keskusta siitä usein jätettiin avonaiseksi, kun reunusta riitti kylliksi tarjoamaan varjoa hellittävältä auringolta ja poikkeukselliselta sateelta.

Toisin paikoin ovat *tuulet* jotenkin vain yhdeltä taholta puhaltavia. Täällä ei silloin asunnon tuulelta suojaamistehtävä vaadi välttämättömästi seinää kuin vain tälle puolelle, toinen sivu voi varsin hyvin olla kokonaan avoin, ellei muut seikat tähän seinää vaadi. Tämöisiäkin asuntoja on.

Kylmyyttä vastaan taisteluun tarvittiin asunnossa ryhtyä kaikkein pontevimpiin toimenpiteisiin, siellä kuitenkin vain, missä tämä vihollinen ihmistä ahdisteli. Etelämaalaisen asunnossa ei siis tämä seikka hituistakaan huolettanut eikä kesällä tuntuvasti missään. Pohjolan pojan täytyi taas talvisin tarkoin tukkia jokainen läpi katossa ja seinässä, jopa varoa kylmää altakaan päin asuntoon pääsemästä. Ulkoilmaan rajoittavan pinnan tuli siten olla ei ainoastaan hyvin tiiviin, vaan vielä semmoista ainetta, että sen lämmönjohtokyky ei päästänyt sisältä pois lämpöä, sekä seinää niin paksult, että tarkeni. Kun etelässä asunnon rajoittavaksi aineeksi riitti melkein pelkkä kangas, tarvittiin tämän takia pohjoisessa jykeviä honkaseiniä. Eikä tässäkään kylliksi: keinotekoisesti oli lämpölähteillä pysytettävä lämpötila kylliksi korkealla.

Kosketellut sateelta, tuulelta, kylmältä ja polttavalta auringolta suojaamiset ovat olleet ja tulevat tietenkin aina olemaan asunnon *perustehtävät*. Näiden lisäksi on asunnolla ollut muitakin tehtäviä, *sivutehtävänä*, vaan siltikin suuren arvoisia.

Niinpä tarvitsi ihminen oleskelupaikassaan turvaa *eläimiä* vastaan. Näitä oli näet estettävä pääsemästä tekemään tuhojaan (petoeläimet) tai muuten haittaamasta (hyttyset, hiiret y. m.). Asunnot olivat siis tältäkin kannalta tarkoituksen mukaisiksi tehtävät.

Ulkonaisten vihollisten joukossa piili myöskin vielä *toinen ihminenkin*. Tämä saattoi tunkeutua sisään joko syystä tai toisesta ruumista vahingoittamaan, tahi hiipiä sinne varkaan mielessä, taikka oli ihmisen haettava turvaa vain toisen vieraan uteliasta silmää vastaan. Kaikki nämä seikat täytyi ottaa huomioon asunnon rajoituksia määrättäessä.

Tuli ja ajanhammas eivät suinkaan olleet vähemmän säästäviä vihollisia. Näitäkään ei siis saanut jättää lukuun ottamatta, vaan moninaisiin varokeinoihin oli niiden vuoksi käytävä asuntoa tehtäessä.

Tarkoin suljetuissa asunnoissa, ja semmoisiahan lämpimyyden takia talvella pohjoisessa juuri tarvittiin, *ilmakin* uhkasi käydä ihmiselle turmiolliseksi ja vaati näin ollen sekien osaltaan huolenpitoa asunnoissa.

Valon tarve sai ihmiset reppänestä alkaen vähitellen sovittamaan seinät semmoisiksi, että tämäkin tarve tuli tyydytettyä, pimeinä aikoina vielä varustamaan olinpaikkansa aina asianhaarojen mukaan keinotekoisella valaistuksellakin.

Asunnon sitten muuttuessa *työskentelypaikaksikin* tuli tässä uusi tärkeä tehtävä asunnolle, pakoittaen siellä monenmoisiin muodosteluihin.

Sitten kun meidän ajan ihmisillä asunto muodostui tärkeäksi kotia tekeväksi osaksi, koti käsite käytettynä

merkityksessä, minkä selvitimme, on asunnon tehtäväksi henkevämmillä ihmisillä käynyt entisten lisäksi *viihdyttää* kodin jäseniä, *säilyttää* heidän muistojaan, *tarjota* heille oman, rauhaisan ja mieluisan *elämänsä pääsuorituspaikan*.

Ihanteellinen asunto.

Me löydämme itsemme täältä maailmasta eikä meiltä etukäteen tiedusteltu, haluaisimmeko tänne tulla tai ei, työnnettiin vain. Meidät myöskin tänne laitettiin muiden kaavain mukaisina, siinä vahvassa uskossa kai, ettei meitä itseämme muka liikuttaisi, minkälaisia me olisimme. Ja lisäksi pantiin meidät jo valmiisiin oloihin. Näin kun meille muiden taholta kaikki valmiiksi toimitettiin, niin eipä ihme, että useampi meistä on arvellut, että kaipa niillä tekijöillä on ollut tieto, mikä tässä parasta olisi, joten viisainta on ottaa kaikki semmoisina kuin on ja mukautua olevaan, miten paraiten taitaa. Meillä on muuten kieltämättä se kiitettävä kainon vaatimattomuus, että meistä monikaan saisi joskus päähänsä kuvitella *itsekin* jotain tulevansa ymmärtämään, jopa että sitten omin päin rupeisi elämässään jotain sommittelemaan. Valmiissa maailmassa valmiiden kaavain mukaan on niin helppo olla ja mukava elää.

Kuitenkin meitä muutamia ei tämä valmius enään niin perin tyydytä eikä muiden ymmärrysten ihailu niin täysin hurmaa, että ei tekisi mieli itsekin tässä elämässä vähän mukana olla, olletikin siinä osassa, mikä koskee meidän omaa elämäämme. Tuppaa mieli väkistenkin

aikavälin ajattelemaan, *miten olla pitäisi*, ja siihen vertaamaan mitä on.

Nyt asuntomme, minkälaisen sen pitäisi olla?

Sen tulisi olla ensiksikin kaikin mokomin *kauniilla paikalla*. Niemessä, kapealla kannaksella, tyynen lahden poukamassa, kotoisen joen vierellä, lammen lumpeisen rannalla, aavan selän hyrskyisellä äärellä, kohisevalla koskella, salmen sievoisen suussa, saarella somalla, rannikolla ruohoisella, komeoilla kukkuloilla, lempeässä laaksoessa, honkain huminassa, sinisalossa, koi-vujen keskellä, kuusien kuiskehessa. Missä luonto ei ole mitään köyhää eikä puolinaista, vaan suurta, avaraa, kotoista, jylhää, rauhatonta, lempeää, tyyntä, iloista, juhallista.

Kuinka onkaan nyt useimpien asuntojen paikan kanssa? Teidän asuntonne on kaupungissa: silloin on teillä ihanana ympäristönänne ja näköalanne koliseva katu, hajuava asfalttipiha ja ällöttävä muuriseinä. Vettä saatte nähdä sen, mitä tulee vesihanasta, harvoin päivä kulta pilkistää asuntoon osiksikaan, vehreätä luontoa, sinistä taivasta, avaraa ilmaa, mitä teillä siitä on? Puhumattakaan jostain kokonaisesta luonnontunnelmasta. Ja kuitenkin meillä, täällä „tuhatjärvien maassa“, jos missään olisi yllin kyllin kaikkea tätä jokaiselle asunnolle. Kaupungeissa asuvat ihmiset ahdettuina kuin silakat tynnyreihin. On päivän selvää, että tämmöisessä asuntojärjestelmässä ei koskaan voi olla sijaa todellisesti kauniille asutopaikalle. Niin haaveelliselta kuin nykyiseen kaupunkilais-elämään tottuneelle arki-ihmiselle tuntuneekin, täytyy ennakkoluulottoman ja asioita omin-

takeisesti arvostelemaan kykenevän järjen tuomita tämä kaupunkien silakkatynnyrijärjestelmä armottomasti kaatoomaan. Huvilakaupunkijärjestelmän avarammat asunto-olot voisivat kylläkin suvaita jo asunnoille luonnonkauniita paikkoja. Valittaa täytyy, että maaseutuasunnoistakin niin vähän on valitulla paikalla. Kammoa kaupunkilainen tunteekin kotiinsa: kesäksi pakenee kuka vain pääsee sieltä pois. Eipä vain silti ryhdytä oloja perin juurin auttamaan.

Että asuntopaikat ovat semmoisia kuin ovat, tulee syistä, jotka eivät kyllä ole olleet niin vain autettavissa. Ensiksikin ovat asuntomme suurimmaksi osaksi jo edellisen miespolven paikoilleen panemia. Luonnonkauneudesta eivät monet heistä silloin vielä käsittäneet hituistakaan, elämä oli siksi kovaa heille vielä. Määräävimpinä näkökohtina asuntopaikkaa valitessa on täytynyt pitää taloudellisia puolia: miten maa oli kallista missäkin, oliko paikalla mahdollisuuksia tuotantoon, kauppaan tai muuhun tulolähteeseen. Asunto on näet aina riippuvainen leipäpaikasta. Jos siis tahtoo asuntopaikkaoloja toisiksi saada muuttumaan, täytyy ensin tulla ihmisille vapaus itse määrätä mielensä mukaisesti leivänsaantipaikka. Kun tämä on nyt *optimiviljelyn* löydettyä vasta mahdollinen, olisi ennemmin pidetty puhe asuntopaikkojen valinnasta ollut pelkkää katke-roittavaa kuvittelua. Taloudelliset siteet eivät kyllä kaikille nytkään heti laukea, vaan pitemmän päälle on omilla ponnistuksilla vapaus kuitenkin voitettavissa.

Asuntopaikan tulisi toiseksi olla *tarpeeksi tilavan*. Pelkkä rakennuksen sija ei mitenkään riitä. Noin $\frac{1}{2}$ —1

ha näyttää minusta tarvittavan ihanteellista asuntoalaa. Vähemmässä tuntuu ahdistavalta, suuremmassa häviää kotoisuutta, eikä ihminen voi sitä niin vallita.

Edellisessä tuli jo pahoteltua sitäkin, että kaupunki- ja tehdasoloissa ihmisiä sulloutuu niin paljon yhteen, että talo tulee taloon kiinni estämään toisiltaan valon, auringon, taivaan, ilman, eikä jätä sijaa elollisen luonnon vihannuudelle, enemmän kuin mahdollisuudelle kaunistaa asunnon ympäristöä uudenaikaisella puutarhallakaan.

Etteikö sitten riittäisi kaikille alaa? Mainiosti vielä. Kun „tannerilaiseen perheeseen“ pitäisi kuulua mies, vaimo ja kolme lasta, s. o. viisi henkeä, jotka tietenkin tarvitsisivat vain yhden asuntoalan, niin näemme, että silloin mahtuisi neliökilometrille 500 asukasta. Nyt on meillä 7 henkeä km² kohti. Suomen väkiluku saisi niin ollen kohota 200 miljoonaan ja vielä sittenkin jäisi kullekin esittämämme korkein aluemäärä: hehtaarin. Eipä olisi siis meidän pakko toisiimme ahdistavasti puristautua. Paitsi tyhmyyttämme, vaikuttavat vallitsevat taloudelliset olot, joista jo edellisessä mainittiin, tätä yhteensulloutumistakin kaupungeissa, kauppaloissa, tehdaspaikoissa ja kirkonkylissä.

Mutta asunnot, kolmanneksi, eivät liioin voisi olla *liian kaukanakaan toisistaan*. Vaikka me esitetyillä syillä kovasti painostammekin, että kullakin perheellä tulee olla oma itsenäinen, muista mahdollisimman vähän riippuvainen asunto, niin on siltikin seikkoja, jotka toiselta puolen neuvovat perheitä asuntonsa asettamaan mahdollisimman läheiseen suhteeseen toisiinsa,

s. o. asuntoala, se $\frac{1}{2}$ — 1 hehtaaria, asuntoalaan kiinni, niin monilukuisesti kuin maantieteelliset olot suinkin sen sallivat.

Läheinen yhteys ihmisten kesken on tarpeellista:

1:o, toisiltaan oppimista varten. Tietoon ja taitoon omin päin ponnistaminen on yhtä vaivalloista, kuin umpeen tien raivaaminen. Jos siinä jo joku, sitä parempi, kuta useampi, on ehtinyt kulkea, on se sitä myöten jo valmiimpaa polkua, jota on sitten jo helpompi taivaltaa. On siis oppia ottaa haluavalle suuri etu tuntea, mitä tietoa ja taitoa toisilla ihmisillä jo ehkä on valmiiksi voitettuna. Näiden virheelliset ja puutteellisetkin saavutukset ovat apuna, sillä vertaillessamme omia tuloksiamme niihin, tulemme näet tarkemmin näkemään sen oikeaan sattuneenkin omassamme. Lisäksi tarjoutuu täten korvaamaton tilaisuus kontrolloerata, tarkistaa, josko itsekin olisimme ehkä harhaan eksyneet.

2:o, yhteishommia varten. Vaikka tämä nykyinen yhteiskunta moninaisilla yksityisen elämän piiriin tunkeutuvilla pakoituksillaan onkin meissä useassa herättänyt suurta kammaa koko yhteisjärjestykseen, on kuitenkin monta hyvääkin asiaa, jotka yhteisin neuvoin ja voimin saataisiin ihmis-elämää helpottamaan, kehittämään ja ilahduttamaan. Että tämä yhteis-elämä käy päinsä paraiten siellä, missä ihmiset asuvat toisiaan lähempinä, tiedämme kokemuksesta.

3:o, työtä varten muiden hyväksi. Rakastaa lähimmäistä niinkuin itseään, on meistä kyllä aika paljon liioittelua, mutta on perää, että elämä, joka tarkoittaa

vain omaa hyvää tai yksin oman perheen hyvää, on ihmiselle liian pientä. Työskentely muidenkin hyväksi kuuluu empimättä korkeampaan elämään. Silloin on hyödyksi, että on toisten ihmisten kanssa helposti päästävissä yhteydessä, johon asuntojen lyhyet välimatkat aina auttavat.

4:o, seurustelua varten. On iloa ja huvia, paitsi erakkoluonteille, olla ihmisten kanssa enemmän tai vähemmän yhdessä. Paljon hyviä, sivistyneitä naapureja on siis toivottava onni, s. o, asuntoalueet toisiaan lähelle ja hyvät kulkuneuvot välille.

Ihanteellinen asunto vaatii neljänneksi *asuntoalueensa kokonaan haltuun ottamista*. Tarkoitan sitä, että alue olisi esim. komealla kuusiaitauksella erotettava omaksi rauhoitetuksi maailmakseen, käytävillä, puilla, pensailta, viljelyksillä, nurmikoilla, istutuksilla j. n. e. kauttaaltaan järjestettävä hyötyä tuottavaksi, mukavaksi, kodikkaaksi, aistikkaaksi. Miten viihtyisikään siellä silloin mieli, kodin tunne tuntuisi joka askeleella! Sinne mieli maailmalta aina palaisi, kaikkea sen sisältämää kohtaan tuntisi rakkaita tunteita, se kannustaisi ihmistä kauniin luomiseen kaikkialla, olemaan lempeä ja ymmärtäväinen kaikkea kohtaan, ihminen hengittäisi ja eläisi tästä kodin ihanteellisesta ilmapiiristä, kukoistaen kuin puutarhan kukkanen. Elämän päivänpaiste tekee näet meille kaikille niin hyvää. Voi miksi, miksi eivät ihmiset ymmärrä tämmöiseen pyrkiä, nekään edes, jotka taloudellisesti siihen kykenisivätkin!

Viidenneksi tulee ihanneasunnon olla alueineen perheen *pääasiallisin oleskelu- ja työskentelypaikka*.

Tämä vaatimus meidän äärimmilleen viedyn työnjaon aikakautena tuntuu näin äkkiä kuullen vähintään käsittämättömältä mahdottomuudelta. Sen vuoksi ensin tarpeellista lähempi selitys.

Työskentely, elämän teollinen toiminta, tarkoittaa aineellisten kappalten jossakin suhteessa toisellaiseksi muuttamista. Tässä toiminnassa ottaa ensi sijan niiden esineiden *tuottaminen*, joita elämässämme jotenkin käytämme, ja näiden joukossa on taas peruspaikka ruoka-aineilla. Näiden kaikkien tuotanto saattaa, kuluttajan kannalta, tapahtua kolmella eri tavalla: joko tuotetaan ne muilla ihmisillä, *teettäjäjärjestelmä*, tai tuotetaan runsaammin ja yhtä lajia tarpeita, vaihtaen sitä sitten muihin mitä tarvitsen, *vaihtajajärjestelmä*, tahi teen itse mitä käytän, *itsetekijä- eli teen-itsejärjestelmä*. Näistä on vaihtajajärjestelmä, enimpiin tarpeisiin nähden, nykyisin yleisimmin käytännössä, ja on tämä vaihtaminen mennyt niin etäälle, että vaihdetaan ei ainoastaan suoranaishuonokuluttajalle valmiina kelpaavia hyödykkeitä, vaan vielä osatuotteita, työtä semmoisenaan, jopa tyhjää aikaakin. Kun mitään määrää ei luonnostaan voi löytyä päättämään, kuinka paljon jotakin toista hyödykettä on toista vastaan annettava, tarjoo vaihtajajärjestelmä houkuttelevan tilaisuuden keinottelemaan, nylkemään, puijaamaan, pettämään, väärentämään j. n. e. Ja surullinen tosiasia on, että ihmiset tässä nyt oikein keskenään kilpailevat, jopa siitä ylvästelevätkin, että ovat miehiä vähimmällä työnteolla, s. o. *vähimmin antamalla enimmäin toisilta ottamaan*, sillä sitten itseään

rauhoitellen, että hänen antamansa oli muka niin paljon arvokkaampaa.

Kaikki tämä jo herättää vasten mielisyyttä vaihtajajärjestelmää vastaan. Tällä järjestelmällä on sitten vielä muitakin vakavasti arveluttavia puolia. Aina ei satu löytämään höydykkeen vaihtamiseen halukasta toveria, jolla olisi hallussaan meidän ehkä kipeästikin kaipaama tavara. Milloin tämä höydyke on elämälle tuiki välttämätön, on paha hätä edessä. Lukemattomat ihmiset ovat tässä markkinajärjestelmässä useinkin siinä tilassa. Ainakin levottomuus painaa siitä, että jos ei satukkaan vaihtajaa saamaan, näistä kun elämä aina vaan on riippuvainen.

Sitäpaitse yhden ja saman työlajin ainainen tekeminen tulee yksitoikkoiseksi ja semmoisena kovin ikäväksi. Taito typistyy peräti yksipuoliseksi ja ihminen kuivuu konemaiseksi kapineeksi. Vaihtajajärjestelmä pääasiallisimpana höydykkeiden hankkimiskeinona on siis hyljättävä ja opittava suurimmaksi osaksi itse tekemään mitä tarvitsee. *Omien tarpeitensa omin neuvoin tyydyttäminen* on ihanne, johon taloudellisen elämämme on pyrittävä. Silloin työskentely maistaa, siinä on vaihtelua yhtä paljon kuin itse tarpeissammekin, me kehittymme kaikinpuolisesti, kokonaisesti, olomme on vakavaa ja turvallista, olemme riippumattomia, toisten työstä eläminen lakkaa, ihmisten keskenäiset välit korjautuvat ynnä muuta hyvää.

Äärettömän vahvaksi on kyllä kasvanut se ennakkoluulo, että yksi ihminen ei voisi eikä ehtisi elämässään oppia jotakuinkin tyydyttävästi „niin monta virkaa“. Ja

kauppatuotanto on todellakin muodostunut niin moniosaiseksi ja mutkikkaaksi, että saattaa olla syytäkin tähän pelkoon. Mutta joka tarpeen tuotannossa on kuitenkin työtävän yksinkertaistuttaminen mitä helpoin asia, eikä siltikään tarvitse lainkaan astua askeltakaan taaksepäin enemmän tuotteen kelvollisuudessa kuin työn helpoudessakaan. Kun pienestä pitäen saisimme monipuolista taidollistakin kasvatusta, olisi saavutuksemme näiden olojen ihmiselle kerrassaan hämmästyttävää. Eivät työvälineet liioin tarvitsisi olla niitä tilaa täyttäviä aineröykkiöitä, joita tehdastuotanto kylläkin tarvitsee, eikä siltikään koneelliset apuneuvomme tarvitsisi hävetä huonommuuttaan.

Yksi esimerkki tästä tuotantotavan muutoksesta on kerrassaan valaiseva. Syötävämme hankkiminen on nykyaikaisessa kehityksen huipussaan kauhean suuri homma. Satoja hehtaareja maata, jättiläiskoneita, joita liikuttelemaan minkään miehen voima ei yksinään riitä, hyvä kun eläissään ehtii oppia niitä hoitamaan, kaikki on niin moniosaista, että kymmenien miesten, jopa tuhansien (oikea amerikalainen farmi) täytyy kulkea komennossa, ennenkuin siitä sitten sato saadaan. Kyllä menee siihen yhden miehen ikä ennenkuin tätä tämmöistä komerrenkkilaitosta on oppinut joka osassaan käyttämään. Ja tämä on se päämäärä, johon vaihtajajärjestelmä vastaanhangotteluista huolimatta ihmiset leivän kasvattamisessakin ajaa, niin kuin se on jo monella muulla tuotantoalalla ajanut. Oman tarpeen tuottaja suoriutuu tässä hämmästyttävän yksinkertaisesti omine voimineen, kuten pieni yrityksen tuotantoa tässä muuttamaan on

osoittanut. *Koko viljelytuotanto perhettä varten kaikkiin kasveihin nähden* voidaan näet nyt suorittaa muutamien kymmenien neliömetrien alalla, huoneessa, yksinkertaisilla laitteilla, pienillä pääomilla ja muutaman minuutin kevyellä päivätyöllä, kuten äskettäin alettu kokeiluni on näyttänyt. Mitäs siitä sanotte? Viljely, josta tässä puhun, on kehittämäni optimiviljely, josta lähemmin kirjassani „Leipää omassa tuvassa“ sekä piakkoin julaitavassa laajemmassa teoksessa „Ceres-ansari ja optimiviljely“. Ruoka-ainetuotannon voi siis hyvin siirtää kodin yhteyteen ja vähintään 90 % muidenkin tarpeemme tuottamisesta. Mitään voittamattomia vaikeuksia ei siis kohtaa se ihanneajatus käytännössä, että koti olisi ihmisellä pääasiallisimpana työskentelypaikkana.

Ihanteellinen asunto pitäisi olla järjestetty soveltuaksiksi erilaisiin elämän suoritus-osiin. Siinä tulisi siis olla sijaa ja välineitä *lepoon*: lepotuolia, keinutuoleja, loikoilusohvia, riippumattoja, sänkyjä; *tutkimuksiin* ja *opetukseen ynnä taidetta varten*: kirjasto, opetusvälineitä, tieteiden työkaluja, kokoelmia, soittokoneita, tauluja, veistoksia, koriste- ja kukkakasveja; *teollisuutta varten*: puu-, metalli-, kivi-, lasi-, paperi-, vaate-, olki- y. m. työaseita; *viljelyä varten*: kasvihuoneita työkaluihin; *puhdistusta varten*: pesulaitoksia, kylpyammeita, höyrykaappeja, suihkuja, uima-altaita; varastohuoneita, y. m.

Siinä ihanteellisen asunnon pääpiirteet.

Elämä valossa.

Kun sade, tuulet ja kylmät säät pakottivat ihmisen vetäytymään valmistamaansa kotaan tai majaan, niin olivat nämä hänelle vain poikkeuksellisen oleskelun paikkoja, jota vastoin varsinainen työskentelynsä oli ulkosalla: metsässä, vesillä, halmehella. Asuntonsa oli hänelle enemmän toimettomuuden, levon paikka. *Valostakaan* ei siten ensi aikoina ollut niin väliä: pimeällähän oli mukavampi kökötellä. Mutta sitä mukaa kuin ihminen oppi yhtä ja toista tekemään, huomasi hän, että työskentely pirtissäkin kävisi päinsä, kun olisi aiija vähän valoa että jotain näkisi. Savureijästä, reppänästä, tuikki sitä jo hieman verran, ja johdahti tämä hänet yrittämään valon hankintaan useamman ja suuremman aukon asuntoonsa aukaisemalla ja varustamalla ne enemmän tai vähemmän läpikuultavilla pintakappaleilla. Sittenkun lasinteko keksittiin, oli se merkityksellisin muutos asuntoelämään: nythän mukavasti kävi päinsä elää vaikka koko elämänsä sisällä. Asunnot tulivat todellakin monelle pääasiallisimmaksi olopaikaksi. Lasin kallis hinta, sen hauraus ja helposti särkyväisyys, ynnä vähempi lämpimän pitokyky tekivät, että vain vähäinen osa seinää laitettiin valoa päästäväksi. Näin on asia vielä tänäkin päivänä tavallisiin asuntoihin näh-

den. Niinpä esim. sen huoneen seinästä, missä tätä kirjoitan, kattoineen 60 m²., on vain 2 m² valoa läpäisevää, siis vain 15:des osa.

Tehdessäni kokeellisia viljelytutkimuksiani, tapahtui tämä huoneessa, jonka seinät ja katto olivat kokonaan lasista, s. o. kehyksiä lukuunottamatta. Tällöin tulin huomaamaan, mikä erinomainen virkistävä vaikutus oli sillä, että huoneeseen tulvi valoa joka taholta: tuntui kuin olisi siivet saanut ja jotakin hyvää nauttinut. Olinhan minä *lukenut* valon terveydellisesti hyväatekevistä vaikutuksesta, mutta näin elävästi en ollut sitä koskaan *tuntunut*: minun piti olla sisällä ja kuitenkin tuntui kuin olisin ollut ulkona ilman ulkosään pieksäntää. Silloin kysyin itseltäni, miksi emmekin asu aina valossa?

Toinen yhtä hämmästyttävä havaintoni oli, että lasihuoneet ovat oikeita lämpöpesiä. Kun ulkona pitkin kevättä oli kylmiä tuulia, lämpö useimmin sydänpäivälläkin vain 4–6 astetta Celsiusta, niin oli sisällä ansarissa, ilman mitään lämmitystä, yölläkin 15–18° C ja päivisin 25–30° C. Pelkkä ennakkoluulo siis, että lasinen seinä olisi muka kylmä. Selitys siihen, että ansarissa lämpötila oli näin paljon korkeammalla ympäröivää ilmakehää ilman keinotekoista lämpölähteen käyttämistä, on siinä että valoisat lämmönsäteet pääsevät lasin läpi huoneeseen, vaan muuttuvat sitten tummiksi lämmönsäteiksi, joita lasi ei taas läpäise. Näin kasaantuu lämpöä sisälle, pääsemättä samassa määrässä pois. Kun lasiseinä oli kaksinkertainen, tehty kyllä kolminkertaiseksi, vaikka lasia ei liiallisen kuumuuden

takia kolmansiin kehyksiin ole vielä pantu, niin jää lasien väliin ilmakerros, joka on erinomaisen huono lämmönjohtaja, siis lämpimän parhaimpia pidättäjiä. Lämpimyyden suhteen ei siis voi parempia seiniä löytyä, kuin lasista tehdyt. Huhtikuusta alkaen syyskuun loppuun on korkeakin lämpötila, 25° vähimmässä määräsään, taattua.

Tietystikään ei lasiseinä siedä kurikoimista, mutta eihän sitä siedä ikkunakaan. Vähäinen, pian muodostuva tottumus varovaisuuteen vain, ja me liikumme valosunnoissammekin vapaasti ja vahingotta.

Kehykset lasihin, jotka saavat olla, minun nähdäkseni, suurta kokoa, tulisi tehdä muotoraudasta. Silloin saavutettaisiin asuntoon täysi lujuus ja kestävyyskin.

Harvasta aineesta tulee asuntorakennus halvemmaksi kuin lasista, kehyksineen tietysti. Lasi maksaa nykyisin noin 27 mk. laatikko, 10 neliometriä, täällä Helsingissä, kaksinkertainen lasiseinä siis 5 mk 40 p. neliometri, ilman kehyksiä ja paikoilleen panoa. Kun ottaa huomioon, että tämmöisiä seiniä ei tietysti tarvitse koskaan maalata, ei tapeteilla verhota, niin kyllä kalleuskaan ei joudu viaksi näille ihanteellisille valoseinille.

Eräs tuttavani, jolle ajatuksistani ilmoittelin, hätäili, että semmoisessa huoneessahan kuolee kuumuuteen, hän kävi samalla ansarissamme, jossa lämpötila oli vähän aikaa 34° , ja tukehtuu huonoon ilmaan, kuin seinät ovat niin ilmatiiviitä. Vasta kun minä selitin, että laitetaan asuntoon sitten ilmavaihto, joka sisällä vallitsevan lämpöisen ilman vuoksi onkin mitä yksinkertaisin

asia laittaa, niin saadaan aina puhdasta ja vaikka kuinka vilpoista ilmaa, hän huomasi, että emme niiden vuoksi ole pakoitettut ainaisesti valonvähiin komeroihimme. Parhaan ilman hengittääksemme voimme, jokaiseen muuhun asuntolajiin verraten, vielä valohuoneissamme saada senkin kautta, että asuntomme voi samalla olla päivisin läheisessä yhteydessä kasvihuoneisiin. Kuten tunnettu, vapauttavat kasvit päivisin hiilihappoa, hiili-dioksiidia, syödessään suuret määrät *puhdasta happea*, joten ilma paranee silloin vielä ulkoilmaa paremmaksikin. Öisin on vain yhteys kasvihuoneiden kanssa tarkoin katkaistava, käytännöllisesti muuten helppo asia.

Joku pelkäsi taas lasiseiniä sentähden, että silloin kaikki elämä näkyisi koko kylälle. Vaikka me usein suottakin pelkäämme muiden ihmisten uteliaita silmiä, niin en kyllä minäkään tahtoisi elää näyttämöllä. Mutta eipä siihen tulevassa uudessa asunnossamme ole pakokkaan. Olihan ajatuksemme, että asuntoalueineen muodostaisi kuusien aitaaman oman pikku maailmansa; eipä siis kylän tie olekaan ihan seinän vieressä. Sitten on vielä kauneinta ja käytännöllisintä asettaa kasvihuoneet kiertämään sisintä osaa, yötä varten varattua j. n. e.; korkeammat kasvitkin tulisivat näin ollen tuntuvasti piilottamaan elämää sisällä ulkopuoleisilta. Ja yöksi on taas sopivata, jopa hyödyllistäkin verhota vaatteella tai paperikankailla lasit, käyden se päinsä joksikin ajaksi päivälläkin. Näemme siten, että tästä läpinäkyvyydestä ei syytä pimeään päiviksi piiloutua.

Huvin vuoksi mainittakoon vielä, että muudan katsoi ehdotukseni kelvottomaksi sillä perusteella, että sil-

loin ei olisi mihin naulan seinään löisi, ei mihin takkinsa ripustaisi. Ikäänkuin niitä ei muuten voisi talentaa!

Katseli asiaa siis puolelta tai toiselta, ei voi muuhun päästä, kun että elämä valossa on tulevaisuuden asuntamuoto.

Pikkuinen Paraatisi.

Luokaamme nyt lopuksi elävä kuva tuosta toivoaksemme ei kaukaisen tulevaisuuden tuvasta.

Nuori mies yhdessä elämän toverinsa, kukkean nuoren naisen kera, isiltä peritylle maakappaleelle, ihanaiselle niemelle kaupungin läheisyyteen sukunsa ja ystäviensä avustamina ovat pystyttäneet kotinsa, aidanneet sen kuusilla omaksi maailmakseen, käytävillä, puilla, poluilla, pensailla, kyökki- ja kukkakasvisaroilla, nurmilla ja lammikoilla alueensa somaksi somistelleet. Heillä on asuntona sali, kaksi kamaria ja työhuone, kaikki lasista. Näitä kiertää ympäri kasvihuonereunus, josta siis lasiset seinät asuinhuoneet vain eroittavat. Väliovien kautta ovat nämäkin yhteydessä keskenään, että päivisin ovat kuin yhtä asuntoa vain, semmoiset osastot näet, joissa ei ole syytä pitää suurempaa hiilihappomäärää. Varsinaisen asunnon ja ansarin alla on kellarikerros, varasto- ja säilytyspaikaksi. Tuulimooitori, uusinta mallia puristaa ilmaa käyttövoimaksi, valoa ja lämpöä varten. Altaita ja vesisuihkuja on sekä sisällä että ulkona.

On tammikuun pureva pakkas-ilta. Maa on puhtaana valkoinen vitilumesta. Pohjantähti, Vega, Arcturus, Kapella, Pollux ja Kastor vilkkuvat tuttavallisesti läpi

katon. Revontulet näkyvät hulmuavan pohjan suunnalta.

Anni ja Onni, ne ovat heidän nimensä, istuvat sohvassa, pitäen toisiaan kädestä. Ihailien katselevat he, kuinka riisi ja vehnä heilimöi parhaallaan heidän edessään viljakasviosastossa. Elämänpuu, jonka oksilla on kolmisen kymmentä ympäyksen kautta kasvamaan saatua eri hedelmälajia, tarjoo ihanan näön punaisine, kultaisine ynnä muine väriineen. Mahtava veripanaani on kallellaan hedelmäterttunsa painosta. Rypäleitä, mansikoita, mesiköitä, lakkoja on sivuhuoneista juuri poimittu valkoiselle lautaselle. Ansarihuoneiden sähkövalaistus valaisee kauas lumista ympäristöäkin, kun eivät vielä ole vetäneet verhoja alas.

„Kuinka ihmeen ihanaa on katsella tuonne lumilakeuksille noiden vihreiden ja kukkivien kasvien loimitse“, virkkoi Anni puristaen hellästi Onninsa kättä. „Ja suurta liidellä katsein noissa mahtavissa auringoissa tuolla äärettömyyksien ulapoilla“, lisäsi siihen Onni kiertäen käsivartensa Annin ympärille.

„Sitten miten riippumattomassa asemassa me saamme elää. Kaikki mitä ruokaamme tarvitsemme, kasvaa meille omassa tuvassamme, tässä kultaisessa kodissamme“, puhui Onni ja veti Annin syliinsä.

„Niin, ja itse voimme nyt valmistaa vaatteemme liinasta ja silkistä, kun kumpaankin saamme aineet ansarissamme, sittenkun istutimme mulperipuun ja tuotimme silkkiäisperhosen toukkia Italiasta. Mainio on tuo puristettu ilma käyttämään pieniä koneitamme. On vain vähäinen asia kehrätä, kutoa, ommella, sahata, sorvata

höylätä, takoa, olkoon sitten puu, kivi tai metalli kysymyksessä. Useimmat näistä huone-, talous- ja työkaluista ovat omia tekemiämme, toiset ovat sukulaisten ja ystävien valmistamia. Kuka nyt viitsisikään pitää rahalla ostettuja tavaroita? Siinä teimme oikein, että annoimme sen serkun meille ostaman keinutuolin puusepän vanhalle tädille“, haasteli Anni.

„Kun ajattelen, niin on se sittenkin merkillistä, että itse voimme tyydyttää tarpeemme niin paljon, että vain 5 % on meillä enää muiden työaikaa tarvis. Tämöinen mukava elämä olisi näet ennen vaatinut viidentuhannen vuositulot, nyt on meidän rahaa käytettävä vain 250 mk. vuosittain. Eikä silti mene kuin pari tuntia meiltä kummaltakaan tarpeitemme tuottamiseen. Ja tämäkään ei ole mitään raatamista eikä likaista. Yhdessä sinun kanssasi työskennellen tuntuu se vielä pelkältä huvilta“, iloitsi Onni ja puristi Annia rintaansa vasten.

„En minä mitenkään ensin uskonut, että voisin oppia puu-, rauta- ja kivitöihin niin pian. Siitä on kulunut viisi ja puoli vuotta vasta, kun ensi kerran kävimme sen Amerikan tohtorin luennoilla joka esitti sitä oppia, että kukin perhe ansarissaan ja työhuoneessaan tuottaisi itse, mitä pääasiallisesti tarvitsi. Siellähän me ensi kerran yhtenä toukokuun iltana toisiimme tutustuimmekin. Me innoistuimme kumpikin näistä uusista aatteista niin, että kävelimme luennon perästä pari tuntia yhdessä ja sen jälkeen jatkui niistä puhumista yhä, kun yhteen tulimme, mikä taas tapahtui melkein joka päivä. Mehän olimme vähällä jättää kesken jo yli-

opistolukummekin antautuaksemme ceresviljelijöiksi. Onneksi oli kuitenkin, että suoritimme maisteritutkimomme luonnontieteissä loppuun: ne olivat meille hyväksi avuksi käytännöllisiin tehtäviin opetellessamme. Tutustuimme „Onnellisen avioelämän“ oppeihin: me pidimme rehellisesti tutustumisvuotemme, vaikka kohta ensi hetkestä minulle valkeni, että sinä olit juuri se oikea, me vietimme järkevästi kihloissa-olovuoden autuaallisen ajan, tutkimme ja harjoittelimme kaikkea, emme välittäneet, vaikka ihmiset nauroivat, että me sen muka humpuukimestarin oppeja . . . Tutkinnot meni hyvin, kun emme enää kahtena viime vuonna lukeneetkaan vain arvoastetta, vaan elämää varten sydämmen tarpeesta ja yhdessä. Vaikeinta oli saada käyttää hameen sijasta housuja, kun ei mitenkään tahtonut saada olla rauhassa muilta. Otettiin innolla oppia suutareilta, räätäleiltä, sepiltä ja jos miltä. Tuo tuoli tuossa oli minun ensimmäinen puuseppätuotteeni. Sitten laitettiin yhdessä tämä pieni paratiisi ja tuo sänky. Nyt on esiaviokauden kolme vuotta mennyt kuin siivillä, kuinka suurta on nyt tuottaa ja kehittää oman elämän jatkajia!“, pulppusi Annin sydämmestä, kun hän hellästi hyväili armastaan.

„Niin rakkaani. Ja eikö ole sekin ihanaa, että nyt olemme voineet elämämme järjestää kokonaiseksi ja ehyeksi. Kaksi tuntia kulutamme itsesäilytystyöhön, kaksi valmistumme tulevien lastemme kasvattajiksi, saman itsekehitykseen, saman ajan tutkimme luontoa ja ihmistä, käytämme taiteellisen ynnä muun arvokkaan luomiseen ja autamme muita. Kerran viikossa otamme vieraita vastaan kotiin, kerran käymme vieraisilla, sunnuntaina

on yhteiskokousohjelma monine eri numeroineen seura-
huoneella. Aikaa ei hukata: klo 4 aamuisin nousemme
ylös ja aina klo 9 i. maata menemme. Kylässä ja yh-
teisseurustelussakin ollaan iltapäivällä klo 4—7 eikä
öisin, niinkuin ennen. Arvokasta toimintaa ja armaan
lempeä on elämä nyt, kultani“, puhui Onni.

Ja kuu valoi läpi katon hupaista valoaan ja kun
mies kuussa kuuli kaiken ja näki kaksi perin onnellista
sulaneen suuteroon, niin sanoi hän hyvin hiljaan, että
paratiisi on nyt löydetty.

Miten saavutettavissa.

En luule että monellakaan olisi muistutettavaa sitä kuvaa vastaan, minkä edellä olleessa olen antanut ihan-teellisesta kodista. Mutta kuinka voisi semmoisen saada, on huolestuttava kysymys, sanotaan.

Ei ilman ponnistuksia, ei mitenkään ilman omaa vaivannäköä. „Kun olisi rikas, niin ostaisi vain“, tuumii monikin. Mutta ei kultainen koti ole koskaan rahalla ostettavissa, yhtä mahdotonta kuin ostaa itsensä hyväksi ja todellisesti sivistyneeksi ihmiseksi. Koti ei ole kultainen muiden tekemällä, enemmän kuin olen hyväkään muiden tekemästä, se ensimmäinen totuus on tässä mielessä pidettävä ja johtaa myös oikealle tielle kodin hankkimisessa.

Teidän täytyy kaikkein ensin selvittää itselle elämän ohjelma ja sitten tarttua voimakkaasti elämäänne sen mukaiseksi vänkäämään. Silloin tarvitsee Teidän yhdeltä osalta hankkia taitoa ja tietoa ja harjaantumusta elämän tarpeittenne itsetuotannossa. Teidän tulee osata kulutuksenne niin järkevästi sovitella, että jotakin jää säästöön vähä erällään. Kun sitten löydätte elämäntoverin, niin sitten vasta ja ei ennen etsitte yhdessä pesäpaikan alueen, ottaen huomioon, mitä siitä olemme osoittaneet. Lunastatte sen vähittäismaksuilla omak-

senne ja vähä kerrallaan alatte aidata, istuttaa, ne kun tarvitsevat kaikki olla kasvamista varten mahdollisimman aikaiseen alussa, ja sitten varovasti vähä erällään, aloitatte *keväällä* rakentaa valokotianne, ensin vähän osan, vaan niin laskien, että hyvin soveltuu sitten lisätä ja lisätä. Voitte lasia panna aluksi seiiniin vain yhden kerroksen kesääjaksi; sittenhän syksyllä voi lisätä toisen ja kolmannen. Rautaiset kehyspuitteet tarvitsee kyllä olla kohta alunpitäen kaikki seinäänsä.

Myöskin on muistaminen että omalla työllä on aina kodin luomisessa sijaa. Helpoin asia on oppia itse leikkaamaan lasia, paikoilleen panemaan ja kittaamaan ne, maalaamaan, tekemään sementtilaastityön, puutyön ja tietysti kaikki sisustus- ja kalustustyöt sekä ulkopuolella aluejärjestelyt. Olisi aivan synti käyttääkään terveen ihmisen kotinsa luomiseen palkattua työtä; kuta enemmän siihen kodin jäsenet itse tekevät, sitä enemmän ja sitä rakkaampi koti siitä syntyy. Vain lasi-, rauta-, puu-, maali- y. m. ainekset täytynee, ehkä nekin vain toistaiseksi, muiden työntuloksina vastaan ottaa.

Minusta näyttää, että on mahdollista päästä oman kodin itseluomisessa niin etäälle, että viides osa on vain välttämätöntä rahalla rakentaa.

Muuten kyllä olisi meidän kehitettävä *sukulaissuhdettamme* niin pitkälle, että se saisi meitä aina auttamaan jokaista sukuumme kuuluvaa oman kodin kohottamisessa, varsinkin milloin ja missä suuri perhe painaa hartioilla. Kehno on minusta se isä, äiti, poika, tytär, veli, sisar, joka välinpitämättömänä saattaa katsella kodi-

tonta läheistään. Mutta kunniaa suvulle olisi jos kaukaisempikin sukulaisuus näyttäytyisi tekona tässä.

Todellinen *ystävyyys* vaatii minun mielestäni olemaan enemmän kuin vain ystävällisillä sanoilla ystävä. Sen pitäisi myöskin osoittautua ystävän teoissa. En tarkoita tällä lainkaan vekseliin nimen kirjoittamista, en takauksia, en edes lainaamisiakaan; vaan sitä, että tulisi ystävän toki auttaa ystävänsä elämän ensimmäisen välttämättömyyden, kodin itselleen hankkimisessa työllä, tarveaine- jopa maaosalahjoituksella.

Niitä kovaosaisia kohtaan, joiden sukulaiset ja ystävät eivät tunne tehtäviään, olisi odotettava *hyviltä ihmisiltä* iloista myötätuntoa, joka astuisi puuttuvan sukulaisuuden ja ystävyuden sijaan auttavaksi. Meille on lähemmä pari vuosituhatta saarnattu rakastaa lähimmäistä niin kuin itseä. Olemmeko vielä vain niin alhaisella asteella, että meitä ei liikuta „lähimmäisemme“ sen vertaa, että hänelle olisimme kotia pystyyn avustamassa? Häpeä se olisi sivistysihmiselle.

Minä luulen, että olisi voimia, kun vain tietäisi mihin niitä suunnata. Punnitkaa nyt eikö kannattaisi niitä käyttää ihmisille paratiisin luomiseen.

Mutta ei ole otettava kodin saamista vain tälle sukupolvelle; meidän on ajateltava myöskin jälkeemme tulevia. Ja heidän hyväkseen jos jo kohta, kun alamme vähänkin asiaa ymmärtää, ryhdyttäisiin joka viikko varustamaan, niin täysiä takeita, varmempia kuin henkivakuutuksesta, olisi silloin siitä, ettei enään meidän jälkeen tulevamme tarvitsisi olla vailla kiinnityskohtaa: omaa kotia.

Minä tiedän, että löytyy voimakas suunta yhteiskunnassamme, joka ei tahdo kuullakaan mitään tämmöistä puhetta, kuin tässä on esitetty kodin — he eivät kaikki suvaitse edes koko sanaakaan — omalla työllään itsekunkin perheen itselleen hankkimiseksi. He huutavat, „vaativat“, että yhteiskunnan tulee heille koti toimittaa, pankoon yhteiskunta sitten heidät tässä toimittamisessa mukana olemaan tai vaikka sillä aikaa silliä kalastamaan.

Minua pöyristyttää tämä huuto yhtä paljon kuin nykyinenkin tunnottoman rahamiehen komennus, rahan muodossa ehken, kohottaa hänelle palatsi. Lämpöinen todellisesta kodinlämmöstä ei koti tule näissä kummassakaan tapauksessa. Se selvenee sille, joka edelläolevan on käsittäen lukenut.

Paratiisia voidaan vain omilla, rakkaiden ja ystävien käsillä rakentaa.

Leipä- ja kotikysymyksiä

käsittelevää kirjallisuutta on tekijältä ilmestynyt:

Sosialismi, 16 sivua . . . 25 p.

Kuluttajat, teillä on valta, 32 siv. 25 p.

Leipää omassa tuvassa, 64 siv. 75 p.

Löydetty paratiisi, 48 sivua 65 p.

Saatavana tekijältä osoitteella:

Tohtori A. F. TANNER,
Helsinki, Munkkisaarenk. 16.

Asiamiehiä otetaan, hyvä palkkio

Hinta 65 p:ää